

0

Sunya – nulpunktet

Nul er ikke bare ingenting

I artiklen: Hvad er en oplevelse? beskrives, hvorledes sindet manifesterer sig i de bevidste øjeblikke og hopper hen over deres mellemrum, som betegnes som 'ikke-øjeblikke', samt mysteriet med den manglende forbindelse mellem de bevidste øjeblikke, fordi der er et nulpunkt mellem dem.

Det må jo kunne udtrykkes med en enkel matematisk formel:

$$0=(\pm)1$$

- hvor '0' er den manglende forbindelse, nulpunktet. og +1 er: *dharmā yavad-bhāvīkā*, en dharmas tilstedeværelse eller 'begivenheden', at en dharmā manifesterer sig eller viser sig i *dharmadhātu*, og -1 er dharmā - *yathavad-bhāvīkā*, en dharmas

ibende [men relativt ikke-eksisterende] karakter som 'potentiale til begivenhed' (- potentialet erkendes ved sin virkning, da det aldrig opleves som blot og bart potentiale. Man kunne derfor kalde potentiale for 'anti-dharma' i betydningen 'ikke-begivenhed' – skt.: *avidjñāpti* = ukendt, ubestemt og ubevidst – det modsatte af *vidjñāpti, kendelse* om- eller *genkendelse* af- noget 'bestemt' eller bestemte begivenheder). Ved at en dharmā veksler mellem 'begivenhed' [+1] og 'potentiale' [-1] forbliver summen **nul**. Ligningen beskriver princippet, at en **dharmā** opstår, viser sig for bevidstheden og forsvinder igen, genopstår - og så videre.

Der er naturligvis ikke tal for dharmadhātu, som jo må omfatte og indbefatte alle tal og *ingen* tal (nul er også et tal, og tomheden er tom for 'tomhed').

I ligningen er ikke medtaget *avidyā*, uvidenhed, som er kraft og årsag til bevægelserne fra potentiale til begivenhed og til potentiale igen og så videre. Skal den med, ser ligningen sådan her ud:

$$0=(\pm)1 \times a^2$$

- hvor 'a' står for *avidyā*'s dualisme mellem Selv og verden, og kvadratet er effekten af 'to-hed' (derfor kvadratet), som svinger mellem 'begivenhed' og 'potentiale' ved 'Selv' og 'verden'. Så (+1 x a²) bliver straks til (-1 x a²) og så videre.

Der er endnu en faktor, som ikke er med i denne beregning, nemlig bevidsthed, som er **betingelsen** for oplevelse. Når den skal med, ser ligningen sådan ud:

$$0=(\pm)S \times a^2$$

- hvor 'S' står for '*skandhas*' (inklusive bevidstheds skandha'en) og dermed alle vilkårlige og uvilkårlige antal dharmā'er og *vidjñānas*, bevidstheds former, som til enhver tid gennemløber de 5 skandha'er. 'S' er mindst 5, men hver skandha kan indeholde store mængder dharmā'er. Bevidsthed er også en dharmā, så i stedet for at give bevidsthed et tal, gør vi antallet af dharmā'er ubestemt. **Illusionen kan således udfolde sig eksponentielt.**

Ligningen beskriver svingning fra 'potentiale' til 'begivenhed' og tilbage igen og så videre samt energiens udligning over tid. Vi har taget *avidyā* med i ligningen som årsag og energi, så det er 'ikke-tiden' - 'ikke-dimensionaliteten' og 'ubestemtheden' vi mangler at beskrive, som i sagens natur ikke kan angives med et tal. 'Ubestemt' potentiale kan hverken være: **nul**, 'X' eller 'Y' - det er noget andet end et nulpunkt eller en ubekendt, fordi potentialet tilsyneladende er 'ikke-eksisterende' og alligevel har både årsag og virkning. Potentialet er tilsyneladende både **nul**, 'X' og 'Y' afhængig af **tidspunktet**, hvis 'X' er årsag, 'Y' er virkning og **nul** er 'efter årsagens begivenhed' og 'før virkningens begivenhed'. Det er jo uberegneligt med mindre vi kender den enkelte dharmā's detaljer samt

alle årsager og betingelser. Derfor må vi betegne 'ubestemtheden ved ikke-tid' som: (?).

Så ser ligningen sådan ud:

$$0=(\pm)S \times a^2 \times (?)$$

- hvor både de 5 skandha'er, alle samskaras og bidjas kan forholde sig 'passive' og 'ubevidste' i 'ubestemt' tid. På denne måde står (?) ikke blot for 'ubestemthed' – men også for det uberegnelige 'samspil' (tib.: *tendrel*) af begivenheder, årsager og betingelser, som er noget 'bestemt' (dharma). Med denne ligning er 'a' altså årsag og energi, mens (?) er 'ubestemt' virkning gennem dimensionen 'ikke-tid' (virkningen er 'ubestemt' i betydningen, at vi ikke kender alle potentialer, årsager og betingelser. Virkningen indtræffer imidlertid på grund af bestemte årsager og betingelser). Det er faktisk to måder at beskrive uvidenhed på, fordi avidya både er årsag og virkning. Manifestation af begivenhed, årsag og virkning sker i de 5 skandha'er, kaldet '+S' i vores ligning. Skandha'erne 'tænder', hvilket betegnes med (?) og slukker, hvilket betegnes med **nul**. Potentialer er: $-S \times a^2 \times (?)$, som bevirker det næste øjeblik og de næste karma betingede begivenheder på senere tidspunkter.

Ligningen er ustabil, fordi summen kun **muligvis** er nul. Det forekommer forventeligt på grund af avidya. Så alt kan trods alt ikke beskrives udtømmende. Avidya ophører først ved *Nirvana*, hvor den endelige udligning sker, og vores ligning går helt op, men *Nirvana* kan ikke defineres og derfor heller ikke medregnes – ligesom dharmadhatu. Der er dog noget 'bestemt' ved *Nirvana*, fordi avidya bliver til *vidya*, skønt *Nirvana*'s natur må være 'ubestemt'.

Med denne ligning kan (?) både repræsentere 'ikke-tid' og Cittamatra filosofiens begreb om alaya. Hvad enten vi konfronterer alaya's virkelighed eller tilværelsens multi-dimensionalitet, efterlades vi med et mysterium. Om vi oplever den ene mystik eller den anden, afhænger af, om udgangs punktet er psykologisk eller filosofisk. Alaya er ligeså mystisk som 'ikke-tid' og 'ikke-dimensionalitet' i 'ikke-øjeblikket'. Denne mystik peger direkte på *samsara*'s årsag: avidya. **Vi er ude af stand til at begribe situationens helhed, fordi vi befinder os midt i den.** Vi misforstår instinktivt alaya som en 'oplever', et 'Selv' eller en observatør, skønt der egentlig blot er god plads og klarhed i sindets 'beholder'-natur.

Da jeg begyndte på denne artikel, syntes jeg det kunne være sjovt at udtrykke *sunyata* som en matematisk formel, skønt jeg aldrig har været god til algebra. Den er ikke en 'god' ligning i matematisk forstand, for den går jo ikke egentlig op, men den viser meget godt vores problem med erkendelse af 'ubestemt potentiale' på en relativ simpel måde.

Man kan så argumentere, at det 'ubestemte' potentiale opholder sig i hjernen, så mystikken går ikke videre. Udgangs punktet for en sådan betragtning er imidlertid

dualistisk (hvilket ikke kan accepteres ifølge *pramana*), nemlig at vi i så fald tilkender 'rupas' større virkelighed end 'vidjñanas', samtidigt med at vi underkender (*vidjñapti*) **betingelsen** for erkendelse, som er sindets natur og virksomhed og bestemt ikke 'rupas', de opfattede sanser genstande.

Hjernen som en sanser genstand er i sagens natur noget andet end hjernen som sindets inkarnation. Fordi 'jeg er inkarnationen eller midt i den' – kan jeg ikke få øje på, hvordan den finder sted. Hjerneforskeren kan heller ikke få øje på noget, fordi sindet ikke er fysisk. Der er en indlysende sammenhæng mellem nervesystem, hjerne og sind, som først og fremmest tyder på 'inkarnation'. Problemet for hjerneforskere er, at ligegyldigt hvad bliver de nødt til at betragte sind og oplevelser som en særlig dimension af ikke-fysisk karakter. Det er imidlertid præcist, hvad hjerneforskere forsøger at undgå. Så mysteriet består. Det kan hverken forklares eller bortforklares.

Hverken kvantemekanikere eller hjerneforskere kan besvare spørgsmålet: hvordan føles det? Eller spørgsmålet: Hvad er livets, altings og ingentingens helhed? Det er skam svært nok at få øje på sammenhængen, og det er ellers den nemme del.

Denne artikel samt artiklen: Hvad er en oplevelse? – dækker emnet sind og oplevelse generelt og præsenterer de vigtigste sanskrit fagudtryk og viser deres sammenhæng. I *Abhidharma* beskrives detaljerne som for eksempel: de 12 *ayatanas*, de 18 *dhatu*s, de 22 *indriyas*, diverse lister over typer af dharma'er, de 51 *samskaras*, *årsagskædes 12 led*, *samskritas*- og *asamskritas* dharmas og så videre. Der findes en glimrende opsummering i Mipham Rinpotje's bog: 'Gateway to Knowledge'.

Skrevet af Ikke-matematikeren Lama Olaf Høyer,
marts 2017.

Læs også om: *citta*, *sunyata*, *santana*, *skandha* og *pramana* i Ordforklaringen.

Læs også artiklen: Hvad er en oplevelse? – som indeholder baggrunds stoffet til denne artikel.

Læs også artiklen: Om opfattelsen, som indeholder baggrunds stoffet for artiklen: Hvad er en oplevelse?